

OUDEJAARSAVOND/JAARWISSELING

De viering op oudejaarsavond is één van de karakteristieke vieringen van de Evangelische Broedergemeente (EBG). Door deze dienst als dankdienst te vieren wil de gemeente hoopvol het nieuwe jaar beginnen. Het uitkijken naar de wederkomst van Christus geeft het hoopvolle uitkijken naar de toekomst een eigen karakter.

De jaarwisseling is eigenlijk een werelds gebeuren. Ook is de vastlegging van de jaarwisseling op de nacht van 31-12 naar 1-1 redelijk jong (pas in de late middeleeuwen). In de viering van het kerkelijk jaar is 1 januari vanouds de dag van Jezus besnijdenis.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

In 1732/33 werd in Herrnhut voor het eerst een jaarwisseling met een kerkdienst gevierd. Voor zover bekend is het überhaupt de eerste kerkdienst in het kader van de jaarwisseling geweest. Het was toen in andere kerken niet gebruikelijk. Men herdacht de grote daden van de Heer Jezus Christus in de Broedergemeente in het afgelopen jaar ('Memorabilien') uitgebreid. Het Heilig Avondmaal werd toen ook in verband met de jaarwisseling gevierd.

In 1757/1758 werd in Ebersdorf de traditie geboren, die tot vandaag nog typisch voor de jaarwisseling in plaatselijke gemeenten (Ortsgemeinen) is: Op 23:00 uur kwamen de zusters en broeders voor een zangdienst bij elkaar. Vermoedelijk was Johann van Watteville de voorganger. De zangdienst was bijna klaar toen de klok 24:00 sloeg. Meteen vielen de blazers in met het lied van Paul Gerhardt: Dankt, dankt nu allen God... De gemeente viel in bij de woorden: Die uit genade ons behoudt te allen tijd, is hier en overal een helper die bevrijdt...

In 1759 ging Graaf van Zinzendorf voor de laatste keer voor in de viering van de jaarwisseling. Na de lange verhalen van 'Memorabilien' vanuit alle Broedergemeenten verspreidt over de hele wereld eindigde hij met de laatste dagteksten van het oude jaar en de eerste van het nieuwe jaar.

INHOUDELIJKE OPMERKINGEN

In de Broedergemeente heeft men het aanbreken van het nieuwe jaar om middernacht al vroeg in verbinding gebracht met de verwachting van de komst van de Heer (Mattheus 25:6). Daarom wordt de oudejaarsdienst gevierd als herinnering aan het feit, dat wij in verwachting van zijn komst leven. In de traditionele plaatselijke gemeenten (Ortsgemeine) wordt daarom om 23:30 uur een eenvoudige dienst van gebed en verkondiging gevierd die over de jaarwisseling heen gaat. Daarbij onderbreekt het blazerskoor en het orgel om middernacht de predikant met het aanheffen van het lied: Dankt, dankt nu allen God (EBGN 23). Dit als een teken voor de bereidheid zich door de komst van de Heer te laten onderbreken in alles wat wij doen.

Het lukt ons als mens nooit om alles af te ronden. Desondanks mogen we met Gods genade het nieuwe jaar beginnen. Om inhoudelijk deze boodschap te laten horen kunnen ook schriftlezingen met een inleiding dienen.

De toespraak in deze dienst wordt traditioneel over de “laatste dagteksten van het oude jaar”, de dagteksten van 31 december gehouden. Na middernacht worden dan (ter afsluiting van de dienst) de “eerste dagteksten van het nieuwe jaar”, de dagteksten van 1 januari, gelezen.

PRAKTISCHE OPMERKINGEN

In de meeste gemeenten vindt de dienst van oudjaar inmiddels in de middag van 31 december plaats. Dit in verband met het stopzetten van het Openbaar Vervoer op de avond van 31-12, maar ook omdat gemeenteleden zich op die avond niet veilig voelen in de openbare ruimte. Als de dienst in de middag gehouden wordt is de onderbreking van de toespraak niet zinvol. Maar de verwijzing naar de komst van de Heer die ons handelen zal onderbreken blijft een bijzonderheid van de Broedergemeente op deze dag.

Ook wanneer de jaarwisseling rond middernacht gevierd wordt en de muziek de toespraak onderbreekt, is een uitleg van deze traditie nodig, wel met betrekking op onze hedendaagse situatie.

Het is mogelijk om de Nieuwjaarsdienst op 1 januari met een lied te beginnen (staande zonder muzikale inleiding of begroeting). Daarna zou een uitleg moeten volgen. Zodoende kan een oude traditie meegenomen en doorgegeven worden.

GEBRUIKELIJK PATROON

Zangdienst met schriftlezingen

Enkele voorbeelden:

Psalm 90 of 121 (kan ook als wisselgebed uitgesproken worden)

Matteüs 25:5 of Lucas 12:35-40

Overdenking: Dagteksten 31 december

(Indien de overdenking op een andere Bijbeltekst is gebaseerd, zouden de dagteksten op een andere plek kunnen worden gelezen. In de meeste gemeentes is het gebruikelijk tijdens de begroeting de dagteksten te lezen.)

Lied: Dankt, dankt nu allen God (Indien niet op 1 januari)

Gebed

Dagteksten 1 januari (de gemeente gaat staan)

Zegen

VARIATIE

Waarom niet bezinningsdagen voor de gemeente organiseren en de jaarwisseling uitgebreid met herinneringen (‘Memorabilien’) aan het afgelopen jaar vieren, misschien met een liefdemaal of het

Heilig Avondmaal erbij? Op die manier zou het lied “Dankt, dankt nu allen God” traditioneel om middernacht klinkend gezongen kunnen worden. Predikanten en gemeente worden zodoende ook nog nederig eraan herinnerd, dat zelfs hun werk op aarde niet zo belangrijk is als het uitkijken naar de Heer, die nabij is en terugkomt.

Auteur: Johannes Welschen / Karen Wilson

Jaar: 2024 / 2025

© Evangelische Broedergemeente • Intersynodale Liturgische Commissie voor Nederland